

VEČERNI LIST

NEODVISEN DNEVNIK

Cena celoletno po pošti K 40.—, za Ljubljano K 36.—
 polletno " " " 20.— " " " 18.—
 četrtletno " " " 10.— " " " 9.—
 mesečno " " " 3.50. " " " 3.—
 Uredništvo in uprava: Kopitarjeva ulica 6. — Telefon 50.

Izmeriti: Enostolpna petliverša (50 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor) za enkrat po 50 vin., za dva- in večkrat po 45 vin. — Ob sobotah dvojni tarif. — Poslano: Enostolpna petliverša K 1.—. — Izhaja vsak dan, izvenredni nadpisi in prazniki, ob 3. uri popoldne.

Kralja Petra zadela kap.

Prestolonaslednik ne gre na mirovni kongres.

Zemun, 24. jan. Kralja Petra, ki dolgo časa boleha in je zadnje dni zelo oslabil, je že drugič zadela kap. Ko je prestolonaslednik Aleksander dobil to obvestilo, se je takoj odpeljal iz Beograda k očetu na Faleron, dasi mu je bilo težko pustiti državne posle.

Vsled naglega odhoda prestolonaslednikovega so se razširile govorice, da gre regent v Pariz in na mirovni posvet. Te govorice so brez podlage, ker vprašanje o mednarodnem priznanju kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev še ni rešeno.

Srbija zvesto z nami!

Zemun, 24. januarja. Včerajšnja belgrajska »Epoha« prinaša na odličnem mestu zadnji govor dr. Korošca v Ljubljani in podčrtava tisti odstavek, kjer pravi dr. Korošec, da nimajo naši odposlanci pooblastila, podpisati mirovno pogodbo, če

bi imela Jugoslavija izgubiti Trst in Gorico.

Velikanska večina srbske javnosti v kraljevini je glede Trsta in Gorice odločno na naši strani ter proglašala slovenske zahteve za skupne zahteve države SHS.

Zveza Jugoslavije in Grške proti Italiji.

Ženeva, 25. jan. Semkaj so iz zanesljivega vira došle vesti, da je belgrajska vlada sklenila zvezo z Grško proti Italiji. Obe

državi si bosta pomagali druga drugi, če bo prišlo do spora z Italijo.

Prekmurski Slovenci prosijo generala Maistra, naj jih osvobodi. — Mažarske krutosti.

Ljutomer, 25. jan. Slovenci iz okolice Beltincev so se zbrali 23. t. m. pri nekem kmetu in so sklenili, da prosijo generala Maistra, naj pride s svojo armado očet prekmurske Slovence mažarskega in židovskega jarma. Deputacija, ki naj bi izročila generalu Maistru tozadevno spomenico, se je nameravala pri Bistrici onstran Ljutomera z brodom prepeljati čez Muro.

Mažari, njim na čelu poturica Tkalec, pa so to deputacijo blizu broda zajeli in vse tri uklenjene odpeljali nekam na Mažarsko. Vrgli so jih zvezane na nek navaden voz, kjer so morali ležati na trebuhu. Mažarski vojaki so med potjo te siromake tako grozno pretepali, da se je daleč okoli slišalo kričanje in vpitje na pomoč.

Gospodarski polom v Italiji.

Curih, 25. jan. Italijanski listi poročajo, da je socialist Carotti na ljudskem shodu v Milanu izjavil, da je Italija gospodarsko uničena. Do javnega bankrota sicer še ni prišlo, je pa dejstvo, da je dejansko že

tu. To dokazuje nered v vsakem podjetju. Na dan prihajajo velike sleparije. Na socialističnih konferencah po italijanskih večjih mestih sklepajo resolucije, ki so naperjene proti vladi in proti imperizmu.

Prihodnje vojske.

Eden izmed glavnih nagibov predsednika Wilsona, da je posegel z velikansko močjo, s katero razpolagajo Zvezne države ameriške, v evropski boj, je bil tudi ta, da za prihodnje čase prepreči novo nesrečo svetovne vojske. Zato je že v svojih prvih poslanicah na osrednje velesile podarjal misel, da se mora Evropa razorožiti. Osrednje velesile, ki so bile glavni podpirateljice oboroževanja, so morale te misli pritrditi pod pritiskom javnega mnenja, ki je bilo vsled neposrednega opazovanja vojne groze polno sovraštva do vsega, kar označuje z besedo militarizem. Tem večje je bilo upanje, da bo Wilsonovim načrtom pritrdila ententa, v kateri je imela misel razorožitve že pred vojsko mnogo iskrenih prijateljev in vnetih zagovornikov. Upravičeno smo pričakovali, da bo najlepši sad mednarodnega mirovnega posveta trajen mir in red.

V to upanje je sedaj kanila prva kaplja razočaranja. Kakor nam danes poroča neka brzojavka iz Rotterdama, sta se Anglija in Francija na mirovnem posvetu uprli razorožitvi; Anglija trdi, da potrebuje vse svoje dosedanje vojno brodogradje, in Francija misli, da ne more opustiti svoje vojaške organizacije. Tistega, ki pozna ti dve državi, ne bo to stališče presenetilo. Glavna moč Angleške so njene izvenevropske naselbine, vsi viri njenega bogastva so ločeni od materinske zemlje z oceani. Da te svoje zaklade ohrani pred zavistnim sosedom, da v daljnih kolonijah vzdrži med upornim ljudstvom red, misli Anglež, da mu je brodogradje potrebno. Isti vzrok nagiba tudi Francijo, da ne razpusti svojega vojaštva, le da pri njej deluje še po vrhu prepričanje, da se bo Nemčija po sedanjem porazu kmalu opomogla in da se bo vrgla z vso močjo ponižanega maščevalca na svojega glavnega sovražnika. Anglija in Francija hočeta torej ostati oboroženi — in to pomeni, da bo ostal oboržen ves svet.

Vendar se smemo nadejati, da to ni zadnja beseda. V vseh državah je trdna volja, da se osnuje zveza narodov. K zvezi narodov pa si ni mogoče podati rok, dokler so države vse v jeklu. Izbirati bo torej treba med zvezo ter razoroženjem; na tem razpotju pa bo zmagal kajipot, ki vodi k svetovnemu miru.

Mirovni posvet pod vplivom Anglije in Amerike.

Zeneva, 25. jan. Na mirovnem posvetu prevladuje angleško-ameriški vpliv. To se je pokazalo posebno v tem, da je prodrl Wilsonov predlog glede Rusije, Wilson se bo vrnil v Ameriko, nadomeščal ga bo mi-

nister Parker.

London, 25. jan. »Daily Telegraph« poroča, da se bo na zahtevo Amerike opustila blokada osrednjih držav.

Anglija in Francija proti razoroženju.

Rotterdam, 24. januarja. (Lj. kor. ur.) Kakor poroča »Nieuwe Rotterdamsche Courant«, je »New York Sun« zvedel iz Pariza, da je mirovna konferenca včeraj razpravljala o omejitvi oboroževanja. Mi-

nistrski predsednik Lloyd George je obrazil, da se angleška mornarica ne more zmanjšati. — Ministrski predsednik Clemenceau je izjavil, da mora Francija imeti večjo vojsko kakor doslej.

Italijan hoče vse!

Lugano, 24. januarja. (Lj. kor. urad.) Čehosl. tisk. urad poroča: »Secolo« objavlja danes predlog za rešitev Jadranskega vprašanja in se opira pri tem na izjave admirala Thaon de Revela, šefa italijanskega mornariškega štaba. Ta posredovalni predlog vsebuje te točke: Reka in kvarnerski otoki naj pripadajo Italiji, istotako okrajno glavarstvo zadersko in zunanji otoki Dalmacije. Vsa vzhodna dalmatinska obala od Bakra do albanske meje naj se nevtralizira. Jugoslavija ne sme imeti v Jadranskem morju vojne mornarice in mora vse utrdbe, ki jih je zgradila Avstro-Ogrska, porušiti.

Boji med Poljaki in Ukrajinci.

Dunaj, 24. jan. (Lj. k. u.) Glasom čehoslovaškega tisk. ur. poroča ukrajinski tisk. urad: Početkom tega tedna so se v Lvovskem bojnem okrožju ob navzočnosti angleško-francoske misije vršila poljsko-ukrajinska pogajanja o premirju, ki naj bi obveljalo do končne odločitve na mirovni konferenci. Poljski generalni štab je zahteval, da naj se vzhodna Galicija izprazni do Buga, ki naj velja kot začasna demarkacijska črta. Ukrajinci so poljsko zahtevo zavrnili kot neizpolnjivo. Tako so pogajanja zopet enkrat zaradi poljskih pretiranih zahtev ostala brezuspešna in boj se nadaljuje. —

Spojitev vseh ukrajinskih republik.

Kijev, 24. januarja. (Lj. kor. ur.) Glasom čehoslov. tisk. urada naznanja ukrajinsko notranje ministrstvo, da je Charkov zopet v ukrajinski oblasti. V Poltavi so se nemiri, ki so jih bili povzročili takozvani mladini, polegli. Mladine so ob progi Poltava-Charkov razkropili.

Kijev, 24. januarja. (Lj. kor. ur.) Čehoslov. tisk. urad poroča: 20. t. m. ob 11. uri dopoldne se je na Zofijinem trgu v Kijevu v navzočnosti zapadno-ukrajinske delegacije izvršil slovesni proglas spojitve vseh ukrajinskih republik.

Kijev, 24. januarja. (Lj. kor. ur. Čehoslovaški radiogram.) »Ukrajinska Stawka« poroča: Iz zastopnikov vseh ministrstev

in generalnega štaba sestavljena posebna komisija, ki naj izdela zakon o prebiranju rojstnega letnika 1899 in izgotovi zakonska določila o vojni dolžnosti ter sestavi nov vojaški zakonik, je začela poslovati. — Organizacija »višnjeve divizije« napreduje. Prošli teden so v Kijev dospele štiri kompanije te divizije.

Kijev, 24. januarja. (Lj. kor. ur. Čehoslovaški radiogram.) Notranji minister je kijevskemu mestnemu poveljniku, atamanu Konowalu, izročil načrt za zmanjšanje prenapolnjenosti kijevskega mesta.

Francoz, ki je slabo informiran.

Francoski pisatelj Mauricij de Valette je pisal o jugoslovanskem sporu z Italijo v »Paris Midi« sledeče:

Ni se čuditi, ako so se želje Italije povečale. Njenih 40.000.000 prebivalcev nima več prostora v ozemlju, ki meri samo tri petine naše države. Ima potrebo, da dobi na kak način izhod za oni del ljudi, ki nima doma več prostora. Omejena na levo in na desno, na jedni strani od Francije se je obrnila Italija proti Jadranskemu morju. In na dalmatinski obali je treba sigurno najti modus vivendi združljiv s pomorskimi zahtevami nove jugoslovanske države.

Dalmatinsko obrežje je neizmerno in Italija od njega ne zahteva več kot približno peti del (150 km, dočim jih Jugoslovonom ostane še 700 km). Odreka se zahtevam na Kotor, ki je sijajno pristanišče, in na Dubrovnik. Zahteva zase samo Reko, ki je bila glasom londonskega pakta priznana Hrvatim, ker se je takrat mislilo, da bo Hrvaška ločena od Srbije. Toda Reka šteje med 40.000 prebivalci 30.000 Italijanov. — — —

Iz navedenega se vidi, da pisec nima pojma o bistvu spora med nami in Italijani. Njemu se zdi, da bi Jugoslovonom zadoštal kot pristanišče Kotor, ne da bi se vprašal, kako naj dobimo mi Slovenci zvez dalmatinskih pristanišč in zlasti ne ali smo finančno v stanu take zveze izpostaviti, in ako bi bile te zveze ekonomske. Londonski pakt naj velja v celoti, samo glede reškega vprašanja, kjer bi govoril proti Italiji, naj se ne bi izpremenil! Ta »objektnost« se zdi vrlo sumljiva. Sicer pa štejemo po madžarski statistiki na Reki 54.000 prebivalcev, med njimi 27.000 Italijanov in 15.000 Jugoslovancev. Kdor pa

pozna praktike madžarskih statistikov, ve, da bo pravo razmerje približno narobe!

Čehi prodirajo v Sleziji.

Praga, 24. januarja. (Lj. kor. ur.) Čehoslov. tisk. urad poroča: Ententne čete so zasedle danes mesto Karvin in okraj Bogumin in druge okraje Gorenje Slezije. Deputacija ententnih in čehoslovaških častnikov je pozvala poljskega poveljnika v Sleziji, naj umakne poljske čete do Bielle. Ententne čete prodirajo dalje. Bile so samo male praske. V Frystadtu so se lju-to bojevali. Poljaki so imeli 6 mrtvih, Čehoslovaki 1 težko ranjenega.

Med Poljaki in Nemci.

Berlin, 24. januarja. (Lj. kor. ur. — Brezlično.) Uradno poročajo iz Bidgošča: Kamenec (Steinburg) je napadel močan poljski oddelek, ki je bil odbit in je izgubil 26 mrtvih. V bojih pri Hmeljniku (Hopfengarten) dne 20. in 21. t. m. so nasteli 75 mrtvih Poljakov.

Berlin, 24. januarja. (Lj. kor. ur. — Brezlično.) Pričakujejo, da se mogoče prično pogajanja med Nemci in Poljaki že prihodnji teden v Berlinu. Vaznejša vprašanja so pridržana odločitvi mirovne konference.

Razporoka. - Brezposelni in komunisti.

Dunaj, 24. jan. (Lj. k. u.) Čehoslovaški tisk. urad poroča: V nemško avstrijski narodni skupščini so danes končali debato o zakonski reformi. Med socialnimi demokrati in krščanskimi socialci so se ponovno pojavila ostra nasprotstva, ki so se manjšinski socialisti stavili predlog, naj se predloga socialisti stavili predlog, na se predloga dene z dnevnega reda. Ta predlog je bil sprejet z 62 proti 52 glasovom, kar pomenja poraz nemško avstrijske vlade. Vsled tega se je konflikt med socialnimi demokrati in kršč. socialci še poostiril. Državni tajnik za pravosodje dr. Roller je zaradi vladinega poraza podal svojo demisijo, pa jo je zopet umaknil, ko mu je njegova stranka votirala zaupnico. Tudi po dunajskih cestah se kažejo znaki krize. Popoldne se je 2000 do 3000 oseb, civilistov in vojakov, zbralo v cirkusu Schumann na zborovanje brezposelnih. Nastopili so komunisti, se pritoževali zaradi postopanja nemško avstrijske vlade, zahtevali, da naj se brezposelnim nakazuje dnevno po 15 K. brezposelnostne podpore ter so grozili, da bodo začeli pleniti po dunajskih palačah. Komunisti so si prisvojili vodstvo brezposelnih in so z njimi vred demonstrirali pred parlamentom. Oblast je parlament dala zapreti in je okrog njega razpostavila močan policijski kordon. Tudi v parlamentu je bil pripravljen močan policijski oddelek. Komunisti so hoteli poslati deputacijo v državni svet, deputacija pa ni mogla do njega, ker se je bil zaklenil. Komunisti so odšli, pa so napovedali, da se kmalu povrnejo.

General Jankovič vojaški poveljnik v Zagrebu. Savska in Dravska divizija.

Zagreb, 25. jan. (Lj. k. u.) V Zagrebu pričakujejo vsak dan prihoda generala Bože Jankoviča, ki bo vrhovni vojaški poveljnik za Hrvatsko in Slovenijo ter bo imel svoj sedež v Zagrebu. V njegov štab

bodo prevzeli vse častnike sedanje srbske misije. — V Zagrebu bo sedež savske divizije; v Ljubljani pa sedež dravske divizije.

Proti tajnim pogodbam.

Lugano, 25. jan. (Lj. k. u.) Kakor poroča Čehoslovaški tisk. urad, je pariški poročevalec lista »Secolo« naprosil Wilsonu blizu stoječe osebe, naj mu pojasnijo mnenje ameriških delegatov o tajnih pogodbah, ki so jih sklenile ententne države. Odgovor se glasi: Amerika teh pogodb nikakor ni prezrla. Uveljavlja pa, da so poleg tega in naknadno zavezniki sklenili z

Ameriko skupno pogodbo, v kateri se zavazujejo, da sprejmejo 14 točk Wilsonovih, izvzemši ono glede svobode morja. Mirovna konferenca bo razmotrivala, ali so tajne pogodbe s 14 točkami Wilsonovimi v skladu ali ne. V prvem primeru jih brez drugega odobri, v drugem jih pa mora razveljaviti.

Protić v Zagrebu.

Belgrad, 25. januarja. Te dni odpotuje v Zagreb ministrski predsednik Stojan Protić.

Laška propadanda pred sodiščem.

L'Epoca poroča iz Gorice o sledečem slučaju, ki se je dogodil pred goriško okrožno sodnijo. Imela je biti sojena neka ženska radi tatvine. Sodnemu dvoru je predsedoval višji svetnik Rutar, kot državni pravdnik dr. Marinaz, oba bivša avstrijska uradnika, toda Italijana skozi in skozi po rodu in čustvovanju (doslej višjega svetnika Rutarja nismo poznali s te strani).

Zagovarjal je odvetnik dr. Gaberšček, »prebivalec v notranjosti mesta«. Ko je predsednik otvoril razpravo, je povzel državni pravdnik besedo in povdarjal, da so se sanje dedov, sanje očetov, v katerih so se goriški Italijani vedno zibali, uresničile. Italijanska trobojnica vihra kot znamenje svobode, omike in napredka po vseh ravninah, gričih in gorah beneške Julije. Za vedno so združeni Italijani ljubljene Gorice z materjo domovino. Italija je dosegla meje, ki jih je določil Bog sam. Z vročo željo, da naj nova svoboda (!) prinese svoje sadove tudi na polje justice, izroča prisrčen pozdrav novi vladi pa krajevnim zastopnikom ter začnenja svoj posel v imenu vrhovnega poveljnika armade, — kajti tako se glasijo tozadevni ukazi, — v resnici pa v imenu Italije, v imenu našega kralja.

Odvetnik dr. Gaberšček je hotel nekaj pripomniti in je zlasti dejal, da je imel državni pravdnik preveliko naglico. Toda predsednik višji svetnik Rutar mu je vzel besedo.

Morda bi bilo pravilnejše, če bi bil g. predsednik vzel besedo državnemu pravdniku, ki je tako neupravičeno prekoračil dane ukaze in našo Goriško kratkim potom prisodil Italiji!

Cehi zasedejo vso Slovaško.

London, 25. jan. Maršal Foch je izjavil, da je ententa Čehoslovakom dovolila, da zasedejo vso Slovaško.

Za zvezo narodov.

Genf, 25. jan. Današnja seja mirovnega posveta bo javna, in sicer n. aželjo Wilsona, da se njegov predlog o zvezi narodov razpravlja v navzočnosti zastopnikov časopisja. Leo Borgeois je prilagodil svoj načrt, ki se je v treh točkah razlikoval od Wilsonovega. V današnji seji bo izvoljen odbor, čigar naloga bo, da uredi delo mirovnega posveta tako, da bo preliminarni mir podpisan začetkom junija.

Monarhija na Portugalskem.

Madrid, 24. januarja. (Lj. kor. urad.) Reuterjev urad poroča: Po brzopjavi iz Touyja je dne 23. t. m. v Valencio dospela vest, da so v Lizboni proglasili monarhijo.

Zastopnik boljševikov izgnan.

Berlin, 24. januarja. (Lj. kor. ur. — Brezzično.) Švedska vlada je pozvala zastopnika ruskega sovjeta v Stockholmu, Verhovskega, naj s parnikom odpotuje iz Švedske na Finsko najpozneje v soboto, in sicer z vsem osebjem. Švedska vlada mu jamči svobodno pot preko Finske.

200.000 Poljakov v Odesi?

Budimpešta, 25. jan. »Az Est« poroča: 200.000 Poljakov je vkorakalo v Odeso. Poljske čete so se krvavo borile z boljševiki. (To bo najbrž lepa mažarska rasa.)

Iz pokrajine.

kr Deputacije Narodne vlade radi prehrane iz Hrvatske. Ker potujeta te dni na vabžo ministra za notranje zadeve Pribi-

čevića v Belgrad predsednik Narodne vlade dr. Brejc in podpredsednik dr. Žerjav, se bosta med potom dogovarjala tudi z zemaljsko vlado v Zagrebu glede dovoza živil iz Hrvatske za Slovenijo. Zato odpade napovedana deputacija 5 članov Narodne vlade.

kr Važno za koroške begunce! Koroški begunci so imeli dne 24. januarja važno posvetovanje. Med drugim so razpravljali tudi o svojem gnotnem položaju. Ukrenili so potrebne korake. Vsi koroški begunci naj naznanijo kraj svojega sedanjega bivališča na naslov Kristo Košir, Dobrodelna pisarna, Alojzijevešče, Ljubljana. Begunci, ki bivajo v Ljubljani ali ki se mude prehodno v Ljubljani, dobivajo prenočišče in hrano po znižanih cenah. Oglasijo se osebe, no lahko pri zgoraj imenovanem.

kr Zaposlovalni tečaj za III. in IV. letnik moškega učiteljskega v Gorici se začne v ponedeljek, dne 27. t. m., na državnem učiteljskem v Ljubljani. Govenici, ki hočejo tečaje obiskovati, naj se takoj oglasijo pri ravnateljstvu. Ravnateljstvo.

kr Kdaj nam pošljejo invalidno pokojnino? Vljudno prosimo tozadevne organe, da nam naznanijo, kdaj prejmemo invalidno pokojnino za tekoči mesec? Vsak mesec smo prejeli navadno že 5, ali kvečjemu 6. Meseca decembra smo dobili 16., a za ta mesec še nič, dasiravno je že danes 25. Zakaj ta netočnost? Ali nas mogoče gospodje pri intendanci nameravajo prikrajšati še za teh par kron? Nekateri so že prejeli. Zakaj ne pošljejo vsem? Torej prosimo, da se nam skoraj že nakaže ta tako zaslužena pokojnina! — Invalid.

kr Popravek. Pišejo nam: »Večerni list« št. 3. z dne 17. januarja je prinesel pod naslovom »Pa pravijo, da je pomankanje sladkorja«. V neki zasebni hiši v Štepanji vasi so našli 600 kg sladkorja, katerega so zaplenili. Odkod da izvira ta sladkor, ni težko uganiti. To ne odgovarja resnici, ker omenjenih 600 kg sladkorja se ni našlo v kaki zasebni hiši v Štepanji vasi, ampak pri trgovcu in bivšem županu Fr. Korbarju v Sp. Hrušici. Toliko resnici na ljubo.

kr V Trstu je lakota. Po »Pester Lloyd« posnemamo: »Iz Zagreba so nam brzopjavili: Iz Reke se je poročalo: Osebe, ki so prišle iz Trsta v Reko, so pravile, da se nahaja v Trstu v najširših krogih velika nezadovoljnost. Pripravljena je bila celo stavka, katere so se nameravali udeležiti posebno železničarji. Povod k tej stavki je visoka vrednost lire in neznanska draginja. Večina ljudi trpi lakoto. Se bodo pač kmalu naveličali Lahov, ki jim niso prinesli drugega, kot lakoto po lastnih koristih.

kr Banke se branijo denarja. V Pečuhu so banke sklenile, da sprejemajo poslej denar v shrambo le proti 1% odškodnini. Radi preskrbe žigosanja vloga namreč prebivalstvo denar v velikih množinah; en sam kmet iz okolice je hotel pri banki vložiti 1.200.000.

kr 60 vagonov riža in kave je preko Trsta poslala ententa Čehom. Blago je že dospelo v Prago.

kr Mrtvo truplo v vreči. Te dni so našli blizu vodovoda v Kralj. Vinohradih

»Pragi v občestnem jarku mrtvo moško truplo, zašito v vrečo in potem še v šoto-rovino. Truplo je imelo polno ran, kolena so bila presekana in noge privezane na stegno. Dognali so, da je bil umorjeni trgovec z vrečami Schling iz Prage, ki so ga pogrešali od 18. t. m. Postal je žrtev roparskega umora.

Iz Ljubljane.

I Narodno gledališče. Sobota, 23. januarja. Ivan Cankar: »Kralj na Betajnovi«. Izven abonementa. Zvečer ob pol 8. — Nedelja, 26. t. m. Ivan Cankar: »Kralj na Betajnovi«. Izven abonementa. Popoldne ob pol 3. — Čajkovskij: »Jevgenij Onjegin«. Abonement »B«. Zvečer ob pol 8. — Ponedeljek, 27. jan. Hervé: »Mamsell Nitouche«. Abonement »C«. Zvečer ob pol 8.

I Nekaj smo pa le dosegli. Odkar je izdala narodna vlada odredbo, da se morajo gostilne zapirati ob 8. uri zvečer, se je v Ljubljani veliko izpremenilo. Preje je pijančevalo ob večernih urah vse navskriž, sedaj pa smo dosegli, da se že ob popoldnevih in zgodnjih večernih urah vlačijo pijane tolpe po mestu in razgrajajo — v veliko zabavo in kratek čas policiji, ki nima zato drugega, kakor smeh, s katerim opazuje to početje. Angleški gostje, ki od časa do časa pridejo k nam proučevati razmere, bodo vsaj eno lahko poročali domov: da tudi mi Slovenci poznamo pregovor: Time is money (čas je denar) — če ne drugi pa vsaj pijanci, ki pridno izrabljajo dragoceni čas, ki jim ga je narodna vlada za nekaj ur skrajšala. Pa naj še kdo trdi, da Slovenci nimamo praktičnega smisla!

I Narodni vladi! Pišejo nam: v državi SHS imamo pač že dosti odredb, tako tudi hvalevredne maksimalne cene za meso. A žalostno je, da so te cene samo na papirju, a merodajna oblast nima oči — ali moči — da bi prisilila mesarje, da bi se držali teh cen; samovoljno prekoračajo pri prešičevem mesu cene za 2—4 K pri 1 kg. Pravega špeha ne pride v zadnjem času nič na stojnice; pač pa prodajajo trebušno kožo za špeh. Kam gre špeh? — O čudnih, nedovoljenih manipulacijah s špehom nekje na Poljanah čivkajo že vrabci na strehi. Domače prebivalstvo se naravnost goljufa in skubi pred očmi naše merodajne oblasti. — Tudi so si mesarji prikrojili čisto svojo anatomijo — brez višjih študij —; ne poznajo skoraj več razločka med sprednjim in zadnjim delom živine in prodajajo po možnosti vse za drago zadnje meso. — Govejega loja ni na trg; pač pa nekako pretopljen loj po 20 K 1 kg. — Naj nam naša merodajna oblast ne odgovarja na to pritožbo s tem, da bi se mesarje sproti ovajalo. Oblast naj se sama potruži in gleda malo na red; velik del občinstva si od ovadb ne obeta nič odpomoči, pač pa veliko potov in sitnosti, kar je pri sedanjem pomanjkanju časa in delovnih moči tudi en vzrok, da občinstvo samo ne more tem izkoriščevalcem posvečati zelo potrebne pozornosti, — to vedó tudi naši prijatelji mesarji in nas brez skibi in javno — pošteno skubijo. — Konsument.

I Ljubljana dražja kot Dunaj. Prejeli smo: Življenje v Ljubljani je bilo pred vojsko veliko dražje kot v drugih mestih. Med vojsko pa so postale cene naravnost oderuške. Režeži so posebno tisti, ki so navezani na hrano po gostilnah. Navadno kosilo: juha, meso in dve prikuhi si plačal pred vojsko 70 vinarjev, pa si dobil toliko, da si se pošteno nasitil. Danes pa moraš plačati za kosilce 7, 8 K ali še več in ko vstaneš, bi se najraje zopet vsedel in iznova pričel jesti. Na Dunaju je po gostilnah seveda še dražje, vendar, če pomislimo, da so na Dunaju cene živilom najmanj za 100% višje kot pri nas, moramo reči, da je življenje na Dunaju razmeroma mnogo cenejše kot v Ljubljani. Pečenka stane v ljubljanski gostilni 8 K, na Dunaju 10 K, in vendar stane v Ljubljani kilogram mesa 8 K, na Dunaju pa 28 K. Med gostilničarji v Ljubljani je nekaj častnih izjem, a te zelo redke. Ali ne bi mogla Narodna vlada v tem oziru ničesar ukreniti?

I Protestni shod sklicujejo ljubljanski gostilničarji proti najnovejšim ukrepom narodne vlade SHS, ki bo v sredo, dne 29. januarja ob 2. uri popoldne v veliki dvorani »Mestnega doma« v Ljubljani.

I Čestni rop. — **Roparja prijeta.** V noči od 23. na 24. t. m. sta se na glavnem kolodvoru dva vojaka sprijaznila z nekim kmetom ter ga pod neko pretvezo zvalila, da je šel z njima proti topničarski vojašnici. Ko so prišli na samoto, je en vojak zgrabil kmeta in mu zatisnil usta, drugi vojak je pa medtem kmetu iz žepa vzel denar v znesku 1200 K. Nato sta kmeta pustila in zbežala. Kmet se je ves obupan in prestrašen vrnil v mesto. Med potjo je srečal nekega postreščka in mu povedal o zločinu. Slučaj je hotel, da je ta postrešček vojaka in kmete preje videl na kolodvoru in si k sreči vse tri zapomnil. Šla sta oba nazaj na kolodvor in tam naznanila rop policiji in železniškim uslužbencem. Včeraj je imel dotični postrešček zopet opravke na kolodvoru. Kmalu za njim prideta na kolodvor tudi oba roparja v civilni obleki. Postrešček ju je spoznal in pokazal policiji. Roparja sta se hotela odpeljati proti Zagrebu, policija pa ju je pravočasno prišla. Imela sta še 900 K, 300 K sta pa že zapravila. Ali človek res že na kolodvoru ne bo varen pred temi banditi?

I Tatvine v Narodnem gledališču. Iz gledališke pisarne. Ker so se zadnji čas dogodile v Narodnem gledališču drzne tatvine, katerih povzročiteljev dosedaj še ni bilo možno izslediti, opozarjamo cenjeno občinstvo, naj zavrne sumljivo, v nakup ponujano blago, pred vsem zimske suknje. V interesu vseh je, da se najde krivca, zato naj tudi občinstvo pomore na omenjeni način in javi vsak sumljivi slučaj takoj policiji ali pa gledališki pisarni.

I Iz gledališke pisarne. Slovenski gledališki konzorcij potrebuje več krepkih delavcev za oder. Reflektanti naj se zglašijo v intendantni pisarni v Narodnem gledališču.

Politična kronika.

p »Italijanska Reka bi bila porok za mir.« Tako je poudarjal nasproti dopisniku »L Epoca« predsednik italijanskega narodnega sveta na Reki, dr. Grošič. Vsaka nasprotna rešitev reškega vprašanja bi znova vzbudila iredentizem. Ako bi bila Reka hrvaška, bi z ene strani se poskušalo raznaroditi Istro ter priti eventuelno do Trsta ali pa še dalje, z druge strani pa bi začel zopet boj za italijanstvo. Jako važno je tudi gospodarsko vprašanje, kajti Reka je zelo važno pristanišče. Če bi bila tako Reka kakor Trst italijanska, bi si, pravično upravljana, razdelila delo. Toda če bi Reka ne pripadala Italiji, bi nastala takoj najhujša konkurenca med obema lukama, in kaj bi bilo potem s Trstom? K temu pripominjamo, da Istre pač ni treba več »raznarodovati«. Državnozborske volitve so to jasno dokazale, kajti po celi Istri je narod volil solidarno jugoslovanske narodne zastopnike. Ker so se Istrani odtegnili vplivu italijanskih mestnih denarnih močtev in oderuhov, se pa niso »raznarodili«, kajti Italijani niso nikdar bili in upamo, da tudi ne bodo. Kar se tiče gospodarskega stališča, pa se dr. Grošič moti. Ako prideta omenjeni pristanišči pod Italijo, ne bo nastala nobena tekma med njima, kajti dosti zaslужka ne bo imela ne Reka in ne Trst. Sicer smo pa trdno uverjeni, da se pobožne želje dr. Grošiča, tega pristnega Italijana, ne bodo izpolnile.

p Italijan o Italijanih. Guglielmo Ferrero pravi: Nihče izmed velikih naših duhov, ki so ustvarili novo Italijo ni smatral Dalmacije za neodrešeno zemljo. Vsi ti golobradi »fličiriči«, vse te parfimirane dame in mnogi onih voditeljev in profesorjev, komornikov in senatorjev, ki zdaj sklicujejo shode, naj se Dalmacija pridruži Italiji, pred tremi meseci niso niti vedeli, če Dalmacija sploh eksistira in kaj pomeni to ime. Vse njih zadnje je samo v »Evviva« in »Abasso«. Ne gre za Dalmacijo, za militariistično stranko gre, ki se hoče vzdržati. Ta je dobro povedal. Italijani tudi še danes malo vedo, prav malo. Vedo, da je na svetu Trst, Gorica. Da pa je okolica teh mest slovenska, tega ne vedo, da so naši hribi slovenski, jim ni bilo znano in mnogim še danes ni znano.

p Češki Nemci za samostojnost. Nemška napredna stranka na Češkem je 19. t. m. zboroval v Pragi in sklenila, da zahtevajo Nemci na Češkem zase brezpogojno pravico do samoodločbe in da so pripravljeni bojevati se za popolno politično in narodno svobodo do skrajnosti in do konca. Kar tiče volitev v nemško-avstrijsko konstituanto, so mnenja, da bi se mogle te volitve za Nemško Češko odgoditi dotlej, dokler ne izpregovori svoje odločilne besede pariška konferenca.

p Bolgarski popravek. Bolgarsko poslaništvo na Dunaju je poslalo »N. Fr. Pr.« z ozirom na vest, ki jo je bil prinesel list glede misije profesorja Balabana v Pragi, odločen popravek, v katerem ugotavlja, da profesor Balabanov nima prav nobene misije in da ni nikdar stavljal takega takega predloga, kakor je bil o njem poročal list. Bolgarija se ne meša v zadeve drugih dr-

Širite »Večerni list«

lav ter je vse, kar je bilo rečenega o Macedoniji in državni obliki Bolgarije, docela neresnično. Bolgarija je ustavna monarhična država in kralj Boris vživa v svoji deželi največjo popularnost in priljubljenost. Kar tiče Macedonije, je njen bolgarski značaj od nekdanj splošno in povsodi priznan in Bolgarija pričakuje pravično in ugodno rešitev tega vprašanja. — Diplomati so neboljšljivi.

p Pobožne nemške in madžarske želje. Budimpešta, 24. jan. (Lj. k. u.) Glasom Dun. kor. ur. poroča »Pester Lloyd« s poučene strani: Po vesti iz Šopronja je 20. t. m. dospela v Radgono ameriška komisija, ki je premočila položaj mesta in izjavila, da je Radgona nemško avstrijsko mesto. Pozvala je tamošnje jugoslovanske posadke, naj se odstrani tekom 24 ur. (Kakor je Lj. kor. ur. zvedel z verodostojne strani, je gornja vest prosta izmišljotina. Naše čete se slejkoprej nahajajo v Radgoni in ostanejo tamkaj, dokler mirovna konferenca ne določi končnih meja.)

p Boljševizem — bolezen. London, 24. jan. (Lj. k. u.) Glasom Čehoslov. tisk. ur. poroča Dillon listu »Daily Telegraph« iz Pariza: Povabilo Rusiji je ruske kroge presenetilo. V Rusiji prevladuje mnenje, da je boljševizem treba smatrati za bolezen človeštva. Dillon pravi, da se bodo vlade v

Omsku, Jekatorinoslavu in Arhangelsku zahvalile, odposlati svoje zastopnike, da se pogajajo z morilci njihove uprave in z razdejalci domovine. Menim, da je rešitev še zelo daleč, bolj kot kdaj poprej.

p Kako je bilo v avstro-ogrski armadi. »Az Ujsag« objavlja Borojevičovo poročilo vrhovnemu armadnemu poveljstvu od dne 29. decembra 1914 in poročilo najvojvode Jožefa od dne 28. decembra istega leta o dogodkih na Duklanskem prelazu, k o je je moral 7. zbor umakniti. Borojevič v prvi vrsti zagovarja nadvojvodo, češ, da mu nikakor ne manjka energije, čemur je najboljši dokaz dejstvo, da je dal od zadaj s strojnimi streljati na lastne čete, da bi preprečil njihov umik! Potem zagovarja tudi čete same in pravi, da niso imeli spanja in odpočitka, odkar so odšle iz strelskih jarkov pred Premyslom. Iz strahu pred zmrznjenjem si nihče ne upa zaspiti in ljudi se je polastila taka utrujenost, da izvršujejo samoumre. Prav to poroča tudi nadvojvoda Jožef. — V take strahote je poglala zavržena stara Avstro-Ogrska s svojo propadlo dvorno kliko in nemško-madžarsko hegemonijo cvet svojih narodov in jih prisilila, da so se morili z brati in prelivali kri za svoje smrtne sovražnike. Zares, mera te države je bila polna.

Preiskovanje z drobnogledom je pokazalo krvave lise, ki so bile že nekoliko izprane od dežja, dalje veliko množino tobakovega prahu iz tobaka za nosljanje, dalje ostanki premogovega in koksovega prahu, kar je pričalo, da mora biti lastnik robca v kakršnikoli zvezi s temi podjetji. Še drugi razlogi so pripeljali policijo na nekega delavca v tvornici za plin, ki je bil nosiljač. Na njegovih hlačah blizu členkov spodaj so našli sledove rmenorjave ilovice in drugih rudninskih ter rastlinskih sestavin, ki so bile enake sestavinam na onem mestu, kjer se je izvršilo dejanje. Na klini njegovega žepnega noža so se našli sledovi njegove obleke in krvi, to je bilo znamenje, da je poskušal delavec, da bi svojo obleko očistil krvi. Za nohti delavca so našli poleg sledov krvi, tudi sledi ilovice iz kraja, kje se je izvršilo dejanje. Poleg tega so našli na njem tudi par svilenih dlačic, ki niso mogle priti na storilca na noben drug način, kot iz svilene ovratnice njegove žrtve. Ko so delavcu povedali obtežilne dokaze, je priznal tudi sam.

s Plešoč ministriški predsednik. V Monakovem se je pričela plesna sezona, ki je zganila vse mesto in ga spremenila v eno samo plesišče. Tokrat dobe se ni mogel ubraniti niti ministriški predsednik jud in socialist Kurt Eisner. V poslopju deželne zbornice se je vršila plesna zabava. Na čelu polaneze je plesal Kurt Eisner. Na zunanem ministristvu so priredili plesni venček, kjer sta plesala tudi ministriški predsednik in njegova žena.

s Rudarsko visoko šolo v Pribramu bo čehoslovaška vlada spremenila v češki zavod. Spričo tega zahtevajo češki Nemci, naj se zanje ustanovi nova nemška visoka rudarska šola, bodisi kot samostojen zavod ali pa kot oddelek na nemški tehniki. Vse priprave in zbirke pribramske šole se morajo pravično razdeliti med nemško in češko rudarsko šolo.

s Eden je ustrelil svojo sestro, drugi svojo mater. Na stotine nesreč se je že zgodilo z crožjem, ki so ga prinesli vojaki domov, in taki žalostni slučaji se ponavljajo še zmerom. Na Dunaju sta se zgodili dve nesreči, eden je ustrelil sestro, drugi mater. Rudolfa in Adolfa Tischlerja je bila obiskala sestra Roza. Med prijaznimi pogovori je pokazal Rudolf revolver, ki ga je prinesel s fronte. Roza se je delala v šali, kot da se boji. Brat je dejal, ne vedoč, da je v naboju ena patrona, da ni nabit. Ko pa je brat shranjeval revolver, se je naenkrat sprožil in krogla je zadela sestro, ki se je zgrudila mrtva na tla. — 17letni Wrzel se je igral v stanovanju svojih staršev s pištolo, ki se je sprožila. Krogla je zadela mater, 41letno delavko, v glavo, da je ostala na mestu mrtva. In to niso poedini slučaji.

s Maksim Gorki, član Sovjeta. Veliki pisatelj in revolucionar Maksim Gorki je imenovan članom sovjeta v Petrogradu. Boljševiki so vsled tega radostni, da pride Gorki na odgovorno mesto in bo nosil on del odgovornosti za bodoče delovanje proletarske revolucije.

s Slava nadvojvode Maksa. Svoječasno so poročali listi, da je bil bivši nadvojvoda

Nemščina odpravljena iz ljudskih in meščanskih šol.

Višji šolski svet je izdal okrožnico, v kateri odreja: Nemščina se kot obvezen predmet iz vseh ljudskih in meščanskih šol v celotnem območju Narodne vlade SHS v Ljubljani takoj odpravi. Dovolj se kot neobvezen predmet na štiri in večrazrednih ljudskih ter na meščanskih šolah, če to želijo starši in se za tak pouk oglasi v razredu vsaj 15 otrok. Ako se oglasi v kakem razredu manj kot 15 otrok, je le-ta priklopiti bližnjemu nižjemu ali višjemu razredu. Pouk se vrši od tretjega šolskega leta dalje po tri ure na teden v

vsakem razredu po drugem obligatnem šolskem pouku in šteje k dolžnostnemu pensumu pristojnega razrednika. Ako se z urami neobveznega nemškega pouka prekorači obvezna učna dolžnost učitelja, se nadure postavno nagradé. — V obmejnih krajih bivše Koroške in Spodnje Štajerske se vrši ta pouk na isti način tudi na vseh nižje organiziranih šolah. — Ta odredba se začne takoj izvrševati. Učiteljska (mestni, okrajni šolski svet) naj obvesti o njej nemudoma vse podrejene krajne šolske svete in šolska vodstva.

Žena.

z Nemški družinski listi so po večini ako prazni in plitki, da je ženstvo, ki je navezano zgolj na to duševno hrano — moški teh listov itak ne bero — naravnost obžalovanja vredno. Osladna beletristika, brezbarvna politika, površni paberki iz vseh mogočih strok, pa slike o dnevnih dogodkih, ki šegčejevo radovednost — to je vsebina listov. Ali družinski list res nima resnejših nalog, nego pospeševati prebavo? No, pa morda tudi to že opravičuje existenco kakega lista. Toda da bi družinski list smešil zakon in žensko, je pa vendar narobe svet. A to se godi; v »šaljivi« obliki sicer, to je v dovtipih, ki jih ponatikujejo iz raznih humorističnih listov, toda ravno v tej obliki misli ali nezmisljivo zelo učinkujejo na površne duhove. Ni čuda, da je na splošno med ljudmi tako malo spoštovanja pred zakonom.

Trgovci, prodajalci! najuspešneje oglašate v »Večernem listu«!

Po svetu.

s Drobnogled — raziskovalci. V službo policije bo zdaj stopil še drobnogled, s katerim se da zaslediti posamezne stvari z neverjetnim uspehom. Važno je v preiskovanju madežev na obleki storilca ali žrtve, da se pride na pravo sled. Seveda morajo biti stvari v nedotaknjenem stanju. Potom povečanja se dobi na ta način veliko množino malih teles, rastlinskih delov, tlišč, barve in druge stvari, ki pomagajo na pravo sled ali služijo kot dokaz. Vzemimo naslednji slučaj, ki je zelo zanimiv: Na nekem kraju poleg umorjene in oropane žrtve so našli žepni robec, in hoteli so izvedeti, kdo je njegov lastnik,

Maks ranjen na laškem bojišču od laške granate. To označajo sedaj nemški listi za laž ter pripovedujejo to-le: V boju za Dosso Alto, ki je stal naše vojake mnogo krvi in življenj, je bil skrit. Ko so pa naznanili naš uspeh, je njegova svetlost tako skočila, da je padla na zemljo in se pobila blizu očesa. Tako se ranijo nadvojvode. Če ne bi bila prišla revolucija, bi gotovo prinesle šolske čitanke fabulo o hrabrem avstrijskem princu Maksu, katerega slava bi bila v daljne rodove.

s Poizkus samoumora zaradi izginelega moža. Kot smo poročali, je na Dunaju na skrivnostnem način izginil vojaški pisatelj Hueber. Njegova žena se je hotela zaradi tega iz žalosti in obupa usmrtiti s strupom. Njeno stanje je nevarno in ne ve se, če bo okrevala. Tako bi se bili skoraj zgodili dve tragediji na enkrat.

s Umor pisarniškega sluga. Pisarniški sluga Pihsenmeister se je bil odpeljal iz Gradca, da bi obiskal svoje sorodnike in pri tem nakupil živeža. Prišel je k svojemu nečaku Haasu v Gleichenbergu, kjer se je mudil eno uro in se nato podal proti Feldbachu, kamor ga je nečak do pol poti spremljal. Ko sta se poslovila in je Haas šel domov, je srečal kakih 300 korakov od sluga nekega vojaka pritlikove postave. Dva dni potem pa so našli pisarniškega slugo mrtvega, ležečega v jarku in nagega. Zadaj na glavi je imel rane, zadane z bajonetom. Dve osebi sta videli sledove krvi v snegu že prejšnji dan. Obleka, perilo, nahrbtnik s 15 kg živeža in kakih 10 kron denarja je manjkalo. O storilcu ne vedo še ničesar.

s Otrok ustreljen. V mali hišici blizu cerkve v Langenwangu blizu Mürsuschlaga stanuje zakonska dvojica Meindl s svojima otrokoma; petletnim dečkom in triletno deklico. Nekega popoldneva sta bila otroka sama doma, nad posteljo v hiši pa je visela puška. Naenkrat je počil strel in triletna deklica se je zgrudila smrtno zadeta. Če je petletni deček sam vzel puško in sprožil, ali je padla na tla in počila, tega se še ne ve. Najbrž se je zgodilo prvo. Ta pesem je že silno stara, kot ona o otroških požarih, pa se ponavlja še vedno.

s Lepa pisma sta si pisala Viljem in Franc Jožef. V Parizu imajo v rokah važno pismo, ki ga je pisal ob začetku vojne Viljem Franc Jožefu. Ta dokument priča, kako je bil prevzet nemški cesar s sovražstvom in kako zelo se vali nanj odgovornost vojne, radi katere se bo moral najbrž res zagovarjati. Pismo se glasi: »Moje srce trepeče, vendar je neobhodno potrebno, zažgati vse in pomoriti žene, otroke in starčke. Po težki metodi terorja, kateri sam je v moči zdrobiti to degenerirano ljudstvo, kot je francosko, bo mogoče končati vojno v dveh mesecih. Če bomo pustili, da se postopa po človeško, se bo stvar vlekla leta. Četudi se upira moje srce, sem izbral prvo metodo.« In vendar se je stvar vlekla leta.

s Še enkrat o umoru carske družine. Neki bivši avstrijski diplomat, ki se je mudil v Jekatrinburgu, je pripovedoval, da je izvedel iz popolnoma zanesljivih virov, da je bila umorjena cela carjeva družina. Dejanje se je izvršilo v njih stanovanju.

Nekaj boljševikov je prišlo v hišo in poklicalo carja iz sobe. Ko se je ta prikazal v vratih, so ga ustrelili z revolverjem. Carica in hčere pa so bile ustreljene v njih sobah. Prestlonaslednik je sedel ob mizi in bral iz knjige, ko je pristopil k njemu eden boljševikov in ga z udarcem po glavi smrtno zadel. Trupla da so bila sežgana v peči. — O carjevi smrti je toliko različnih anekdot, ena bolj grozna kot druga, da človek ne more spoznati, katera je prava. Mislimo, da nobena. Ta grozni umor se je izvršil tajno v vednosti nekaterih in bo ostal tajnost.

s Nemci zadovoljni z Angleži. Nemci pišejo iz Kolina, da so z Angleži prav zadovoljni in da so čakali hujšega. Seveda, ob deveti uri zvečer je obhod z godbo po mestu, uro se po Angleškem času pomaknili nazaj, dali so jim za Božič kilogram kave na osebo, sladkorja itd. in to pripomore k simpatiji mnogo. Prišli so sicer z njimi črnici, Indijci, Avstralci, vsi mogoči narodi sploh, tako, da je izgledalo silno divje, a hudega ni bilo. Hrano imajo izborna, oprema izvrstna. Vendar pa manjka v Kolinu denarja, a brezposelnih je silno mnogo.

s Iz dobrih starih časov. Leta 1823. so veljale na Dunaju te-le cene: Mernik pšenice 2 gld. 85 kr., rži 2 gld. 15 kr., leče 7 gld. 45 kr., graha 5 gld. 27 kr., krompirja 84 $\frac{1}{2}$ kr.; bokal vina 17 kr., piva 10 $\frac{1}{4}$ kr.; drva 10 do 15 kr. kladra; dnevna mezda je znašala 47 kr., poselska plača 2 gld. 24 kr., na mesec; 8 $\frac{1}{2}$ lota težka zemlja 1 $\frac{1}{2}$ kr., 2 funta 2 lota težak hlebec kruha 10 kr.; funt govedine 11 $\frac{1}{2}$ kr.; stanovanja v predmestju so stala po 20 do 40 gld na leto, v mestu po 35 do 60 gld. V naslednjih desetletjih so cene potrebnim stalno rasle. Leta 1853. je stal mernik pšenice 5 gld. 13 $\frac{1}{2}$ kr., funt, dnevna mezda je znašala 63 kr. Leta 1873. je bila pšenica po 7 do 8 gld., rž po 4 do 5 gld. mernik; goveje meso po 36 do 40 kr., dnevna mezda se je zvišala na 1 do 1 $\frac{1}{2}$ gld. Mleko je bilo leta 1843. po 6 kr. bokal, 30 let pozneje pa po 20 do 25 kr. bokal. Leta 1843. si dobil za 2 kr. do 100 češpelj in veliko košaro grozdja za 35 do 40 kr. Leta 1853. je stalo 60 jajc 83 kr. Stanovnjaške najemnine so se v tem času zvišale na 100—200 in potem na 300—500 gld. na leto. Tkanine so imele l. 1873. naslednje cene: kos platna 9 do 15 gld., najboljšega sukna 16 gld. 80 kr., katuna 50 kr. do 1 gld. 40 kr., mušlina 38 do 87 kr., barchenta 27 do 48 kr.; par moških čevljev je stal 2 gld. 50 kr. do 5 gld., par lakastih ženskih čevljev 1 gld. 11 kr., moški klobuk 1 gld. 26 kr. do 2 gld. 28 kr., ženski klobuki za tretjino dražji, slamniki po 2 gld. 10 kr. do 8 gld. 40 kr. Dnevne mezde so znašale 1 gld. 50 kr.; posli so zaslužili po 8 do 10 gld. na mesec. Tako so živeli v dobrih starih časih, ki si jih pa kljub temu ne želimo nazaj.

s Zarola nezveste žene. Blizu Zagreba je živel trgovec, ki je bil nad vse marljiv človek, spreten v svojem poslu in spoštovan v vsi okolici. Ker pa je ta doba pustila svoje sadove vsepovsod, in ponajveč med nežnim spolom, zato ni čuda, da se tudi trgovka ni mogla izogniti toku časa. Ljubezen, ta čudna stvar današnjih dni, ni mogla iti mimo nje. Zaljubila se je v ne-

kega moškega in v ti ljubezni pozabila na svojega moža in delala z ljubčkom zaroto, kako bi se rešila zakonskih spon. Odnosaj med njima se je razvil tako, prepovedana ljubezen jo je tako oslepila, da sta zasnovala nekaj strašnega: spraviti moža s poti. To se je moralo zgoditi dne 20. t. m. ponoči. Ta čas se je ljubček splazil na dvorišče, skril se in čakal tako dolgo, da pride trgovec iz hiše. Ko se je ta prikazal, ga je udaril zverinski človek z železno motiko preko nosa in lica s tako silo, da je padel krvav na tla in kriknil. Na krik je prihitela srbska straža in ga rešila gotove smrti. Prepeljali so ga v bolnišnico. Ljubčka in ženo so zaprli. Pri ljubčku so našli trgovčev revolver. Poleg tega sta hotela podkupiti priče z 10.000 kronami, da bi se stvar potlačila.

Peter Klemen:

Moja pot.

Zapiski kurirja, ki je hodil prepočasi.
(Dalje.)

Drugi dan zjutraj so dospeli gospodje iz Zagreba. Imeli so ti gospodje isto nalogo kot mi, da gredo namreč preko Italije v Švico, oziroma na Francosko. Deset je bilo vseh in reprezentirali so vse mogoče dežele: Hrvaško, Dalmacijo, Istro in Bosno. Bili so to samo strokovnjaki na denarnem polju, govorili so samo o denarju in kurzu, o gospodarstvu in sličnih važnih rečeh. Pa kaj bi govorili! Razumel sem jih malo in se nisem mešal v njih pogovore. Tudi ljubilo se mi ni dosti, počutil sem nisem dobro, nekam po španski mi je vse dišalo.

Ko smo zjutraj v kavarni odbrbljali nekaj navadnih fraz, je nastalo vprašanje, kako priti čez lužo v Italijo. Ravnatelj Ivan je rekel, da gre k francoskemu admiralu, ki naj pri Italijanih posreduje za prevoz do Benetk. In vršila so se res neka pogajanja, a tisti dan ni prišlo do nikakega rezultata. Začel sem že dvomiti o resnici one pesmi, ki so nam jo peli v Ljubljani, češ, da se peljemo z jugoslovansko torpedovko v Benetke. Bila je pač ta obljuba prelepa, da bi jo bilo treba izpolniti.

Vendar gospod ravnatelj Ivan le ni izgubil upanja in kadar sem ga vprašal, kdaj in kako gremo, mi je odgovoril, da se peljemo prav gotovo, če ne danes pa jutri.

Opoldne istega dne je bilo, ko smo ravno pokosili. Pred hotelom se ustavi avtomobil z advokatom Červičkom iz Istre in Milkom. Vprašal sem ju, kam mislita, in Červiček mi je prav olikano, sva se pač prvič videla — povedal, da je povabil doktorja Milka na kosilo in da se peljeta z našim vozilom k njegovi ženi na ručak (kosilo) v Opatijo. Ko sva z Jakom to slišala, je radost prešinila najino srce in prosila sva, če smeva prisesti, on, da obišče svoje znance v Voloski, jaz, da si ogledam hrvaško Riviero z nemškimi hoteli.

Meni se ni niti sanjalo, da gremo na poti v Opatijo preko demarkacijske črte,

Niti od daleč nisem mislil, da bo ta pot imela za nas tako tragikomičen konec. Bilo je pa tako; Demarkacijsko črto smo srečno prekorčili. V Voloski sva izstopila Jaka in jaz, Peter Klemen. On je šel po obiskih, jaz sem se napotil po stezi ob obali, da se solničim, Červiček in Milko pa sta se odpeljala dalje z obljubo, da se v poldrugi uri gotovo vrmeta.

Res sta se vrnila, a šele čez tri ure, in brez — avtomobila. Kaj hočemo, Italijani imajo tudi radi avtomobile. Advokat Červiček je govoril in govoril, a pomagalo ni nič. Pripovedoval je italijanskim narednikom pri poveljstvu, da je pod avstrijskim režimom zelo veliko prestal in da se čudi, čemu mu tudi oni, ki so pravzaprav »naši prijatelji«, delajo sitnosti. A tudi to sklicevanje na njih srce ni nič izdalo. Rekli so, da moramo čakati kolonela (polkovnika), kakor smo morali na predvečer čakati generala. Čez kake pol ure je kolonel res prišel, a glede avtomobila ni hotel ukreniti ničesar. Rekel je, da o tej stvari ne odloča on, ampak karabinijerski komandant v Matuljah. Pridelil nam je v varstvo avtomobila svojega poročnika in nas poslal k dotičnemu poveljniku. Naša stara škatlja je komaj lovila sapo po rebri navzgor. Dospevši v Matulje smo zvedeli, da glede tako velikih in uvaževanja vrednih premičnin tudi signor capitano (gospod stotnik) ne more ničesar storiti. Rekel je, da bo telefoniral guvernerju v Trst, naj se peljemo nazaj na Volosko in naj tam čakamo odgovora. In zopet smo drčali po cesti navzdol, misleč, da nas v pol ure reši milost tržškega guvernerja. Mraz je bilo, za avtomobil nam je šlo, noč se je bila že naredila, vse to pa, odkrito povedano, po krivdi Červičkovi, ki je dobro vedel, da Lah ne puste nobenega vozila čez demarkacijsko črto na našo stran, a je kljub temu podlegel izkušnji po obilnem ručku, nas pa spravil v neljubo zadržeg in nepotreben mraz.

Kdaj je prišel odgovor radi avtomobila, ne vem. Z doktorjem Jakom sva se vrnila isti večer peš v Reko, drugi dan pa sta prišla za nama tudi Milko in Červiček — brez avtomobila.

Prešla je noč in bila je nedelja, tretji dan našega potovanja. Ravnatelj Ivan in drugi važni člani naše komisije so sicer govorili, da bo, da bo, pa zopet da bo, a jasnega niso povedali nič. Gospod Ivan je konferiral, Hrvatje pa so »razgovarali«. Uspeha pa ni imelo ne prvo, ne drugo. Samo to sem zvedel, da so prejšnji večer vsi razen nas štirih, ki smo kolovratili po Voloski, prav dobro večerjali, kje, ne vem, in da je račun znašal za osebo približno toliko, kot mesečna plača avstrijskega učitelja.

Isti dan so prišli iz Krfa trije gospodje, ki so se bili peljali tja dol radi vprašanja bivše avstrijske, oziroma jugoslovanske mornarice. Da je Avstrija izročila svojo floto Jugoslaviji, je Italijane neizmerno žrlo, in italijanski listi so zivali na Avstrijo in Jugoslavijo cele golide gnoja radi te stvari, kakor sem imel pozneje priliko štati, ko sem posnemal Odiseja po Italiji.

Basen o kislem grozdju je še vedno resnična, kakor je bilo za Italijane posebno junaštvo, da so potopili že po premirju »Viribus Unitis«.

Oni trije gospodje (bili so gg. Tresić-Pavičić, Bukšek in dr. Čok) so prinesli seboj neki seznam vprašanj glede našega denarja. Na ta vprašanja bi bilo treba čimprej odgovoriti, oziroma se o njih posvetovati s krfsko vlado.

Ker pogajanja s francoskim admiralom niso privedla prav nikamor in ker torej ni bilo več misliti, da se peljemo s torpedovko v Benetke, so nekateri gospodje spričo dejstva, da Italijani prav kmalu zasedejo Reko, sklenili, da gre del naše slavne odisejske komisije na Krk, drugi pa odpotujejo na Dunaj in poizkušajo priti preko Nemške Avstrije in Svice v Francijo. Zedinili smo se, kdo gre tja, kdo sem, in k oni skupini, ki je šla čez Dunaj, so prideli tudi mene, kurirja, ki je hodil prepočasi. Osem nas je bilo v naši skupini. Omeniti moram, da v to družbo strokovnjakov nisem prav nič spadal, a njih učenost mi je čezinčez imponirala, predvsem, ker je nisem skoraj nič razumel. Od ljubljanske petorice sva ostala pri ekspediciji na suhem le z doktorjem Milkom. Ravnatelj Ivan in Tone pa doktor Jaka so si izvolili mokro pot proti Krku in od tam, so rekli, da se prepeljejo v Marseille. Kar majhen sem postal pred njihovim Krkom in Marseillom. Kaj bo Dunaj, to ni vredno, da bi omenil, slabe spomine imam nanj še iz dijaških let.

In res se je zgodilo, da so Italijani ob petih popoldne zasedli Reko, kar je pomenilo isto kot da jo mi prejkomo goče popihamo.

In odšli smo istega večera ob devetih iz Reke, sneg je šel, mraz je bil, vlak nabito poln, vojaki pa so sedeli kar na vagonjskih strehah. Dunajska deputacija je bila torej že na poti, drugih osem pa je ostalo tisto noč še v Reki z namenom, da krenejo drugi dan proti Krku.

Težka je bila ona pot iz Reke do Zagreba. Gospodje od komisije so si bili priborili sedeže, jaz pa si nisem upal niti prositi, da mi odstopijo malo prostorčka. Čemu bi pač kurir sedel, ko je rojen za to, da stoji in leta. Neprijetno mi je bilo, ker me je začel daviti kašelj na take božje viže, da so mi migljale kar zvezde pred očmi, četudi je bilo tema kot v rogu. Na posled se mi je udrla še kri, no, sedaj pa bodi kurir, če moreš.

Zjutraj, velik dan je že bil, ko smo prišli v Zagreb. Čudna so pota slovenskih kurirjev. Tri dni prej sem si domišljjal, da bom v par dneh v Ženevi, sedaj pa sem se zavedel, da se vozim v čisto drugi smeri, kakor bi morala biti prava.

(Dalje.)

Laneno olje

prima okoli 100 l je naprodaj. Ponudbe pod „veletrgovina“ na Beseljak & Rožanc, Frančevo nabrežje št. 5.

Posteljno in namizno perilo, lepo novo, so pove uprava lista pod št. 630.

Vsakovrstne slamnike

priporoča gg. trgovcem in slavnemu občinstvu, kakor tudi slamnate čevlje (solce), predpražnike, slamnate pedplate za čevlje

Franjo Cerar, tovarna slamninkov, Stob p. Domžale.

Tovarna je 7 minut oddaljena od kolodvora.

Anton Ogrin

stavljeni tehnik

Rezika Ogrin roj. Dolenc

poročena.

Vrhnik

dne 21. januarja 1919.

Škofja loka.

Suhe gobe (jurčke)

kupuje do Velike noči

V. H. Rohrmann, Ljubljana

najstarejša, že 38 let obstoječa trgovina s suhimi gobami. 632

Vreče, dobro ohranjene, za žito, moko i. t. d., se kupi vsaka množina.
Španska stena 3 do 4 metre dolga in čez 2 metra visoka, se kupi.
2 polnojarmenika (Vollgatter) 18 ozir. 30" se kupita.
Elektromotor 220 voltov, 25 do 30 HP se kupi.

Ponudbe pod „Veletrgovina“ na

Beseljak & Rožanc
Frančevo nabrežje št. 5.

Ugrabljena dediščina.

Kriminalen roman. Napisal Rihard Dalas.

(Dalje.)

»Toda, ko je bil Winters zaprt, tedaj ste poskušali z raznimi pripovedovanji povečati ta sum?«

»Da,« je dejal Benten. »Mislim, da mam nove dokaze proti njemu.«

»Pa zakaj hočete spraviti na dan nove dokaze? Ali mislite, da je on kriv?«

To je bilo malo več, kot je hotel Benten priznati, pa je dejal:

»Ne vem.«

»Dobro,« je dejal Litel. »Našli bomo ono, kar vi pravzaprav veste.«

Po nadaljnjih vprašanjih je izvedel od njega, da so bila hišna vrata odprta, da je bil Winters pogosto puščen notri, a da ni opazil, da bi imel Winters kdaj ključ od Hvajtovega stanovanja.

»Na kakšen način tedaj pa je prišel Winters v stanovanje, če ni imel ključa?« je vprašal Litel.

Benten je molčal o tem, kako bi mogel priti Winters v hišo.

»Vi ste vendar poskusili vse, da bi vzbudili v porotnikih vero, da je Winters morilec.«

Benten tudi na to ni odgovoril. Toda Litel ga ni pustil. Pristopil je še bližje in ga obsopal z vprašanji.

XI. poglavje.

Ko sem naslednji dan zavzel svoje mesto, sem videl, kako slabo je bilo dokazno gradivo, ki smo ga imeli pri rokah.

Na predsednikov poziv je izjavil Litel, da naj obtoženec sam razloži svoje dejanje porotnikom.

»Videli boste, gospodje porotniki, kako enostavni in verjetni so njegovi dokazi.«

Nato je pozval Wintersa, ki se mu je bralo z obraza, da se zaveda važnosti tega trenutka.

Litel ga je pogledal in dejal, naj pripoveduje vse, kar ve o Hvajtovi smrti, in ga prosi, naj pove, kje je bil tisti čas in kaj je delal.

»Govorite naravnost porotnikom!« je zaključil odvetnik. Winters ga je slušal. Govoril je tiho, a jasno, tako da se je lahko slišala slednja beseda; njegovo držanje ni moglo vzbuditi sumnje o resničnosti tega, kar je pravil.

Nepotrebno bi bilo, ponavljati vsebinsko njegovega pripovedovanja, ker je isto pravil že meni in pozneje Litelu.

Opazil sem, da so napravile njegove besede na porotnike vtis, a težko je bilo spoznati, če mu verujejo, ali ne. Bal sem se, da jih bo reklo več: »Ta človek je zvit,« kot: »Ta človek je nedolžen.«

Ko je Winters končal svoje pripovedovanje, se je dvignil državni pravdnik in stavil nanj vprašanja. Hotel ga je vloviti v protislovja, pa mu ni šlo.

Priznal je, da s stricem ni bil v soglasju ter ga je obtožil, da se je poganjal za dediščino, ko mu je umrl oče. Priznal je, da je strica prosil večkrat, da mu da denar. Dejal je, da ne ve nič o vsebini Hvajtove oporoke in je trdil, da so si oni

dopisovali in da je med njimi obstojala kakšna tajnost.

To, kar je dejal, se ni moglo pobiti v nobeni točki. Samo državni pravdnik, ki se je opiral na priznanja obtoženca, je dejal, da je postopač in pijanec ter se druži z ljudmi dvomljive vrednosti. Toda Winters je odgovarjal na to trditve s tako brezobzirnostjo, da ta dejstva niso pustila nikakega vtisa.

Ko je bilo zaslišanje končano, je pristopil k njemu Litel, dal mu roko na ramo in dejal s svečanim glasom:

»Winters, jaz mislim, da ste povedali vse, kar veste o zločinu. Zdaj pa, ko greste, vas moram vprašati nekaj. Rad bi, da bi izjavili pred porotniki, če ste bili vi vsaj od daleč vpleteni v ta umor in če morate veste, kdo je morilec?«

Winters je pogledal na porotnike in dejal s čvrstim glasom:

»Ne vem.«

»To je vse,« je dejal Litel, »kar moremo predložiti visokemu sodišču kot dokazni material.«

Učinek je bil očiten. Poslušalci so se začudeno spogledali. Ali je to vse, kar je mogla podati obramba? Kaj? To ni nobena bramba. To misel je mogel brati na licu navzočih. Predsednik je odredil polurni odmor.

Poldne je bilo že davno proč, ker je začela razprava pozno in je Wintersovo zasliševanje trajalo precej časa. Šli smo na zrak, da se pohladimo od soparice. Litel se je nagnil nad papirje in se ni brigal, kaj se godi krog njega.

Ko se je razprava pričela znova, je prevzel Litel besedo; bil je obrnjen nasproti porotnikom. Z globokim, močnim glasom je začel:

»Slavnemu sodišču je znano, da sem vršil svoj posel štirideset let in da je to prvič in zadnjič, da koga branim. Če bi se mogel ubraniti dolžnosti dobre vesti, bi bil storil to, ali višji klic, ki sem ga razumel, mi je velel, naj se priklonim možu, ki se mu je storila krivica, in zato stojim danes na tem mestu.

Meni manjka pripomočkov, ki jih navadno uporabljajo moji kolegi na tem mestu, a jaz slavnemu sodišču ne morem predložiti drugega, kot izjave po državnem pravdništvu pozvanih prič in obtoženca.

Jaz mislim, da so izjave prič popolnoma verodostojne, pa ne bom niti poskušal, da jih pobijem, istotako pa je tudi glede izjave obtoženca.«

Nato se je obrnil proti porotnikom.

»Posebnost tega slučaja pa je v tem, da izjave prič govore proti obtožencu, ko pa njegove trditve dokazujejo, da je nedolžen. Želim, da si to zapomnite, gospodje porotniki; pripovedovanje obtoženca ni neverjetno, zato ga ne morete obsoditi. Pomnite, da ni dolžnost branitelja, da dokaže nedolžnost obtoženca, ampak dolž-

nost državnega pravdnika, da dokaže njegovo krivdo.

Poskusil bom dokazati utemeljenost onega, kar sem rekel, in to bom napravil na podlagi izjav, ki so jih podale priče. Napravil bom še nekaj, kar sicer ni moja dolžnost — poskusil bom dokazati možnost, da je bil morilec nekdo drugi, in morda da vam bom povedal, kdo je bil ta drugi.«

Nato je začel točko za točko razlagati izjave prič. Vsak sum, vsaka možnost, o kateri smo kdaj razpravljali, je bila predložena porotnikom. Ko je videl, kak vtis je napravil nanje, jih je opozoril nemudoma na Wintersa in dejal:

»Pozabite na tega človeka, on ni napravil hudodelstva. Vi morate najti drugo sled, če hočete najti morilca.

Ne morem vam povedati, kdo je, ker to ni moja zadeva. Povedal vam pa bom, kakšen je ta človek in zakaj ter kako je umoril Hvajta. To je tako jasno in enostavno, da more zadeti vsak otrok. Bil je človek, ki je zavzemal v družbi isto stopnjo kot Hvajt, ki je poznal njega, njegov način življenja, njegove napore in njegov značaj.

Ponosen je ta človek, ki mu je bilo drago njegovo ime, ki ni poznal ne strahu, ne obotavljanja.

Ta človek — naj bo, kdor hoče — je umoril Hvajta; to je bil oni človek, ki mu je bilo namenjeno nedopisano pismo, polno prerokanja in pretenj, in te pretnje so bile dovolj krepke, da so ga pripeljale do izvršenega dejanja.

On je prišel ono noč,« je nadaljeval Litel, »ko sem ga pustil z ostalimi njegovimi prijatelji v Hvajtovem stanovanju. On je prišel, da ga prosi, pa je našel svojo žrtev, da je spala; orožje je bilo pri roki, in ubil ga je, to je bila najlažja in najgotovejša pot.

Nato se je preoblekel, vzevši mrtvečev plašč in kavo in vzel denar, ki je bil na mizi. Ko je bežal, je izgubil bankovec, ki ga je potem našel Winters.

Plašč in denar je shranil na stanovanju Peline Stantonove.

Sedaj, ko sem vam opisal, kateri razlogi so vodili zlikovca, naložite policiji, naj poišče hudodelca. Toda ne zakrivajte kratkovidnosti policije z obsodbo nedolžnega.

Rešite ga! Pustite ga na svobodo! Njegova prošnja je edina njegova sovraščina! Tak slabič ne more izvršiti umora. Povem vam, da je nedolžen, to vem jaz!«

»Gospod Litel,« je dejal predsednik, »teja ne morem pustiti, da porotnikom usliate vaše nazore; to je proti običaju; ometiti se morate na dejstva.«

Litel je stal vzravnal in mirno poslušal ukor, nato je odgovoril:

»Prevzel sem brambo tega človeka in vem, kaj je moja dolžnost. Obtoženec je nedolžen, kar sem razložil. Več nimam reči.« Sedel je na svoje mesto. Vsi so ga gledali in čutili, da se mu je nesrečilo pridobiti poslušalce na svojo stran.

(Dale.)

Izdajatelj konsorcij »Večernega lista«.

Odgovorni urednik Viktor Cenčič.

Tiska Južoslovanska tiskarna v Ljubljani.